

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ—ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1863.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 22.

ΠΕΡΙ ΜΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΦΥΣΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ.

Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον ἰδιότροπον! Δὲν ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ ἐξετάσῃ τὴν φύσιν καὶ ν' ἀνευρίσκῃ τοὺς νόμους τῆς, ὅπως καταστάσῃ αὐτοὺς χρησίμους καὶ ὑπηρετάς τῶν θελημάτων του, ἀλλὰ θέλει νὰ προβαίῃ καὶ ἔτι μακρύτερον. Εἰ καὶ τοσαῦτα γινώσκει καὶ μαθηάνει, εἰ καὶ τοσαῦτα δύναται νὰ πράττῃ, ἢ περιέργειά του ὅμως δὲν εὐρίσκει ὄρια, οὐδὲ δύναται ν' ἀναπαυθῆ ἂν δὲν φάγῃ καὶ ἐκ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. Ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ τὸ μέλλον τὸ ὁποῖον ὁ θεὸς ἐφύλαξε δι' ἑαυτὸν, καὶ ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐπιστήμης δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν του, καταφεύγει εἰς τὰς γοητείας. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐρωτᾷ τοὺς ἀστέρας, οἴτινες, ἄψυχα κτίσματα ὄντες, οὐδὲ συνείδησιν τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπάρξεως δύναται νὰ ἔχωσιν ἄλλοτε προσκαλεῖ τοὺς νεκροὺς εἰς τὴν ζωὴν καὶ ταραττεὶ τὴν ἀνάπαυσίν των ὅπως μάθῃ παρ' αὐτῶν ὅ,τι καὶ ἐκείνοι ἐν τῇ ζωῇ ὄντες ἠγνόουν. Νομίζει ὅτι ἱερεῖά τις, ἀναβαίνουσα τὸν τρίποδα, δύναται νὰ τῷ ἐξηγήσῃ τὸ μέλλον, καὶ λαμβάνων ἀπὸ τοῦ στόματός της ἀκα-

τανοήτους τινὰς στίχους, παρηγορεῖται μὲ αὐτοὺς καὶ πιστεύει ὅτι ἡ ὁδὸς ἦν μέλλει νὰ διατρέξῃ διεφωτισθῆ ἱκανῶς. Τέλος ἀπαυδεῖ καὶ εἰς τὴν ἐπινοίαν του ταύτην τῆς Πυθίας οἱ χρησμοὶ δὲν εἶναι ἀρκετὰ σαφείς, καὶ τὸ μέλλον εὐρίσκεται ἔτι κεκαλυμμένον δὲν ὑπάρχει ἄρα κἀνὲν ἄλλο μέσον ὅπως ἐπιτύχωμεν ἀσφαλέστερον τὸν σκοπὸν μας; Ἄ! ὁ μεσημερισμὸς καὶ ὁ μαγνητισμὸς θὰ μᾶς χρησιμεύσωσιν εἰς τοῦτο. Ἡ Πυθία, ἢ πονηρὰ ἐκείνη γυνή, οὐδ' αὐτὴ πιστεύουσα παρὰ πολλὴ εἰς τὸ προφητικὸν τῆς πνεύμα, ἢ φοβουμένη ἴσως ν' ἀρπάσῃ τὸ πῦρ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, δίδει πολὺ ἀμφιβόλους ἀπαντήσεις ἄς ἀποκοιμίσωμεν αὐτὴν, ἄς τὴν καταστήσωμεν διὰ τοῦ μαγνητισμοῦ ἀπλῆν μηχανὴν διευθυνομένην κατὰ τὰς ὀρέξεις μας, καὶ τότε, ὡ τότε δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ κρύψῃ τίποτε ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοσοῦτον ταραττεὶ τὸν νοῦν ἡμῶν.

Ἡ ἐπιθυμία αὕτη, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα αἷτια, περὶ ὧν θέλομεν ἀναφέρει κατωτέρω, ἔκαμαν τὸν ἄνθρωπον νὰ πιστεῦθῃ ἀείποτε εὐκόλως εἰς τὴν μαγίαν καὶ εἰς τὰ ὑπερφυσικὰ φαινόμενα. Παράδοξον τῇ ἀληθείᾳ! Ὁ Γαλιλαῖος οὐδένα τῶν συγχρόνων του ἠδυνήθη νὰ πείσῃ περὶ ἀληθείας

τὴν ὁποῖαν ὄλοι ἐβλεπον καθ' ἑκάστην, ὅτι δηλαδὴ ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, ἐνῶ ὁ Μέσμερος, εἰς ἐποχὴν πολλὴ μᾶλλον προωδευμένην, ἔκαμεν ἀμέσως ἀπίρους ὀπαδοὺς καὶ ἐθάμβωσα τὸ τέλος τοῦ ἡ αἰῶνος διὰ τῆς μυστηριώδους τέχνης του, ἣν τέλος ἐπώλησεν εἰς ἐταιρίαν τινὰ ἀντὶ 400,000 φράγκων! Ἀλλὰ τί τρέχομεν εἰς μεμακρυσμένους χρόνους; Χθὲς ἔτι δὲν διετέλει ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη καὶ Ἀμερικὴ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν περιστρεφόμενων τραπέζων, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, σοφοὶ καὶ ἀμαθεῖς, εἰς τε τὸν παλαιὸν καὶ νέον κόσμον, σχηματίζοντες ἄλυσιν περὶ τράπεζαν τινὰ δὲν ἡρώτων αὐτὴν περὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ ὦ τοῦ θαύματος! δὲν ἔδιδε πάντοτε ἀσφαλεῖς ἀπαντήσεις;

Ὡς δύναται ἕκαστος νὰ παρατηρήσῃ, ὁ ἄνθρωπος φύσει ἀρέσκειται εἰς τὸ ὑπερφυσικόν· οἱ φυσικοὶ νόμοι ἔχουσι μονοτονίαν ἀνυπόφορον· πάντοτε τὰ αὐτὰ αἴτια, τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα! Ἄ! τοῦτο εἶναι τυραννικόν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἐν τῇ πολιτικῇ ὁ μονάρχης ἐκεῖνος ὅστις ἐπὶ πολλὰ κατὰ συνέχειαν ἔτη ἤθελε κυβερνᾷ φυλάττων αὐστηρῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως τοὺς νόμους τῆς δικαιοσύνης, ὁ τοιοῦτος θὰ ἐθεωρεῖτο ἐπὶ τέλους ὡς ὁ τυραννικώτερος τῶν τυράνων, καὶ ὁ πιστὸς λαὸς του δὲν ἤθελε βραδύνει νὰ τὸν καταβιβάσῃ τοῦ θρόνου ὅπως ἀλλάξῃ τοῦλάχιστον αὐθέντην.

Ἄλλως τε ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῶν φυσικῶν νόμων ἀπαιτεῖ πολλὸν κόπον καὶ ἐξάνοιαν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ὅπως δίδωμεν ὀλίγον τι εἰς τὸ μέλλον εἶναι ἀνάγκη νὰ γενῶμεν πρῶτον φιλόσοφοι, ὅπερ δὲν εἶναι μικρὸν ἐμπόδιον. Ὁ συντομώτερος δρόμος ὅπως φθάσωμεν εἰς τὸν σκοπὸν μας εἶναι ἡ μαγία, καὶ ὁ ὀλιγώτερον ἐπίμοχος τρόπος ὅπως ἀπολαύσωμεν τὸ ζητούμενον εἶναι ὁ τῆς ἐπωδῆς. Τίς φιλόσοφος δύναται ν' ἀποφανθῇ μετὰ τσοαύτης σαφηνείας, μεθ' ὅσης ἡ γόησσα τοῦ Σέσπηρ πρὸς τὸν Μαχθέθ; *Macbeth! Macbeth! tu seras Roi!* ὅπως ἐνατάληπτος προφητεία!

Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅμως ὅτι οἱ νεώτεροι γόητες εἶναι προοδευτικώτεροι τῶν ἀρχαίων. Ἐκεῖνοι αἰετοπε ἐλάμβανον ἐπίκουρον τῆς τέχνης των καὶ τοὺς δαίμονας, ἐνῶ οἱ Μαγνητισταὶ καὶ οἱ ὅμοιοι τούτων προσπαθοῦσι νὰ δώσωσιν ἐπιστημονικὴν πινα χορίαν εἰς τὴν τέχνην των· τούτου, ἕνεκα πρὸς ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τοῦ μαγνητισμοῦ καὶ Μεσμερισμοῦ, ἐπενόησαν τὰ μαγνητικὰ καὶ τόσα ἄλλα ἄλλως καλούμενα ῥευστὰ, τὰ ὅποια ὀλίγον φῶς διαχέουσι μὲν ἐπὶ τοῦ ζητήμα-

τος, ἀπαλλάττουσιν ὅμως ἡμᾶς τοῦλάχιστον ἀπὸ τοῦ Διαβόλου, ὅπερ δὲν εἶναι μικρὸν κέρδος.

Δὲν ἐνοοῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ σήμερον δὲν πιστεύουσι πολλοὶ εἰς τοὺς δαίμονας καὶ εἰς τὴν τεραστίαν αὐτῶν δύναμιν. Ἀπ' ἐναντίας καὶ οὗτος, εἶναι ἀγαπητὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐπινόημα, καὶ θέλει ἴσως ὑπάρχει μεχριστοῦ ὑπάρχει καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Ἄν σήμερον δὲν περιφέρεται εἰς τὰς λεωφόρους τῶν πόλεων, εἰς πολλὰ χωρία ὅμως καὶ ἰδίως τῶν νήσων, καθ' ὅσον ἡμεῖς γινώσκομεν, τὸ κράτος του εἶναι ἀπεριόριστον. Οἱ ἀπλοῖκοι κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκεῖνων ὀλόκληρον ἔτος ἐνίοτε διατελοῦσι περίφοβοι ἐκ τῆς ἐμφανίσεως διαβόλου τινός, ὅστις λαμβάνων σχῆμα αἰλουροῦ, εἴτε αἰγός, εἴτε ἄλλου τινός ζώου ἐκ τῶν συνήθων, ἢ καὶ ὄλως ἀόρατος μένων, ἀγαπᾷ νὰ παίξῃ ἀθῶως μετὰ τὴν εὐπιστίαν των. Εἶναι δὲ λίαν νόστιμον ν' ἀκούη τις ἀπὸ τοῦ στόματός των τὴν δραματικὴν ἐξίστηρσιν τῶν πολυειδῶν ἐκεῖνων διαβολικῶν ἐμφανίσεων ἀπέναντι τῶν ὁποίων εἶναι μηδὲν αἰ πολυθρύλλητοι ὀβιδιακαὶ μεταμορφώσεις. Ὅτι ὅμως συνταράσσει ὀλόκληρον τὴν νῆσον ἐνίοτε, εἶναι ἡ παραφρόνησις δυστυχῶς τινός, τὸν ὁποῖον πιστεύουσιν ὡς δαιμονιζόμενον. Τώρα δὲ ὁ διάβολος εἶναι ἀπέναντι ἡμῶν, τὸν βλέπομεν μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ, τὸν ἀκούομεν μετὰ τὰ ὠτά μας· ὅστις ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξίν του, ἀρνεῖται τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν, εἶναι ἄπιστος. Δὲν εἶναι ἄρα, ὡς ὑποθέτει ἴσως ὁ ἀναγνώστης, ὄλως μάταιον νὰ εἴπωμεν λέξεις τινὰς περὶ τῶν τοιούτων προλήψεων, αἵτινες πιστεύονται παρὰ τῶν ἀπλῶν, καὶ πολλάκις μάλιστα καὶ παρὰ πολλῶν ἐχόντων δόσιν τινὰ ἐπιστημονικῆς μαθήσεως καὶ ἀνατροφῆς.

II

Κατ' ἀρχὰς ἡ μαγία ἐγεννήθη ἐν Περσίᾳ, ὅπου, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς δηλοῖ, συνεταυτίζετο μετὰ τῆς ἐπιστήμης. Συνίστατο δὲ εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ βαθεῖαν γνῶσιν τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως καὶ τινων λίαν παραδόξων ἀποτελεσμάτων, αἵτινα ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων αὐτὰ, ὡς ὑπερφυσικά. Ἰππῆρξες δ' αἰετοπε ἡ μαγία ἀχώριστος ἀπὸ τῆς θρησκείας, καθότι ἀμφοτέραι στηρίζονται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, τῆς πίστεως εἰς τὴν ὑπαρξίν ἀοράτου κόσμου, κατωκημένου ὑπὸ ἀνωτέρων τοῦ ἀνθρώπου ὄντων, τῶν κακῶν καὶ ἀγαθῶν πνευμάτων, τῶν ἀγγέλων καὶ διαβόλων. Ἄπαντα τὸν κόσμον τοῦτον ἡ μαγία ἠθέλησε νὰ

τόν μεταχειρισθῆ ὑπὲρ τῶν ἑαυτῆς συμφερόντων, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐδανείσθη ἀπὸ τῆς θρησκείας τὸ γήϊνον αὐτῆς μέρος, τὰς τελετάς τῆς καὶ τοὺς μυστηριώδεις αὐτῆς τύπους. Οὕτω ἡ μαγία κατέστη τὸ κέντρον πολλῶν ἀποκρούων ἐπιστημῶν, συνδεομένων πρὸς ἀλλήλας διὰ κοινῶν ἐθίμων καὶ τελετῶν, καὶ διὰ τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπεδίωκον, τοῦ νὰ εἰσχωρήσωσι δηλαδὴ ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐσυγχωρήθη εἰς τὸν ἄνθρωπον: ἡ ἀστρολογία δὲ καὶ ἡ ἀλχημεία ὑπῆρξαν οἱ φυσικοὶ τῆς μαγίας σύμμαχοι.

Ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν ἡ μαγία μετέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἡ ἱστορία αὐτῆς ὑπάρχει γεγραμμένη δι' ἀνεξαλείπτων χαρακτήρων ἐπὶ ἀπείρων μνημείων. Οἱ χρῆσιμοι καὶ τὰ μυστήρια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἄμμωνος ὑπῆρξαν περίφημα ἐν τῇ ἀρχαίότητι, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἤκμασαν οἱ μάγοι ἐκεῖνοι, ὧν ἡ φήμη εἴλκυε τοὺς μεγαλητέρους τῆς Ἑλλάδος φιλοσόφους, Πλάτωνα, Πυθαγόραν, Πορφύριον καὶ λοιπούς. Ἀπὸ δὲ τῆς Αἰγύπτου, διὰ τῶν Ἰονικῶν ἀποικιῶν, διεδόθη εἰς τε τὴν Ἑλλάδα, Ἰταλίαν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Δύσεως μέρη.

Ἡ μαγία λαμβάνει δύο διακεκριμένους χαρακτήρας, ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ τόπου ἔνθα ἐξασκεῖται. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ κύριον αὐτῆς ἀντικείμενον ἦν ἡ ἐπιστήμη, καὶ πρὸ πάντων σκοπὸν εἶχε νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθενείας καὶ νὰ προλέγῃ τὸ μέλλον· σπανιώτατα δὲ ἐπεκαλέσθη τοὺς νεκρούς, ἢ προσέδραμεν εἰς πράξεις ἀθεμίτους. Ἐν τῇ Ἄρκτῳ ἡ μαγία λαμβάνει χαρακτήρα ζοφερόν καὶ ὄλως φαντασιώδη· ἡ περὶ τὴν φιλοσοφίαν σπουδὴ καὶ ἡ ἔρευνα τῆς ἐπιστήμης ἀφανίζονται, τὸ κράτος δὲ τῆς δεισιδαιμονίας ἐπεκτείνεται, καὶ τὴν φιλόσοφον, τὴν μυστηριώδη τῶν σοφῶν τῆς Ἀνατολῆς μαγίαν διαδέχεται ἡ γοητεία μετὰ τῶν φαντασμάτων αὐτῆς καὶ τῶν καταπτοήσεών της.

Εἰς τὴν παναρχαίαν Ἑλλάδα ὅμως οὐδέποτε ἔλαθε ρίζος βαθείας ἢ κυρίως μαγία, καὶ πολλοὶ σπανίως οἱ ἄνδρες ἐξήσκησαν αὐτὴν· αἱ θεσσαλαὶ γυναῖκες ἐφημίζοντο ὡς μάγισσαι, καὶ εἶχον τὴν ἀρετὴν νὰ καταβιάζωσι τὴν Σελήνην εἰς τὴν γῆν. Ὁ Ὀμηρὸς κατέλιπεν ἡμῖν τὴν περιγραφὴν τῆς πολυφαρμάκου Κίρκης ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα, ἥτις, διὰ τῆς μαγικῆς βλάβου της, μετεμόρφωσε τοὺς ἀνθρώπους εἰς ζῶα· ἀλλ' ἡ εἰκὼν αὐτῆς εἶναι χαρίσσεια μᾶλλον ἢ τρομερά. Μόνη ἡ ἑλληνικὴ τραγωδία θέτει ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὴν ἀληθῆ Μάγισσαν, τὴν Μῆδειαν, ἥτις μεταχειρίζεται τὴν ὀλεθρίαν ἐπιστήμην της πρὸς κορεσμὸν τῆς ἐκδική-

σεώς της· ἡ μάγισσα αὕτη γινώσκει τὰ ἱαματικά καὶ τὰ θανατηφόρα βότανα, αὕτη γινώσκει νὰ ἀνανεώσῃ τὰ σώματα τῶν γερόντων, αὕτη ἐπιτάσσει τὰ στοιχεῖα καὶ διαφεύγει τὴν τιμωρίαν τῶν ἐγκλημάτων της διαθέουσα τὸν οὐρανὸν ἐπὶ πυρίνου ἄρματος. Ὁ Δημόκριτος λέγεται ὅτι κατέγεινεν εἰς τὴν μαγίαν, καὶ ὅτι ἔγραψε σύγγραμμά τι περὶ τοιαύτης ὕλης, ἀλλ' ἡ μαγία δὲν ἐγένετο ποσῶς δημοτικὴ ἐν Ἑλλάδι· ἀπόδειξις τούτου εἶναι αἱ τρομεραὶ βάσανοι εἰς ἃς ὑπέβαλλον τὰς θεσσαλικὰς μάγισσας ὅτε συνελάμβανον αὐτάς ἐργαζομένας τὴν βέβηλον αὐτῶν τέχνην. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν χρῆσιν τῆς ἐπωδῆς ἀντὶ θεραπευτικοῦ μέσου, ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας μανθάνομεν ὅτι ἐπαύθη ἡ ῥοὴ τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς πληγῆς τοῦ Ὀδυσσεύς διὰ τῆς ἐπωδῆς: «Ὡτειλήν δ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἀντιθέου δῆσαρ ἐπισταμένως, ἐπαοιδῆ δ' αἶμα κελαινὸν ἔσχεθον.» λέγει ὁ ποιητὴς οὗτος.

Μετὰ τὰς κατακτήσεις ὅμως τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἡ μαγία ἤρχισε νὰ διαδίδηται ἐν Ἑλλάδι· ὁ μάγος Ὀσθράνης ἔφερεν εἰς τὴν χώραν ταύτην τὴν μαγίαν τῶν Περσῶν, μάγοι δὲ Βαβυλώνιοι ἀκολουθοῦντες τοὺς νικητὰς στρατηγούς μετέβησαν εἰς ἀπάσας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις. Αἶψα περίεργος εἶναι ἡ ἀνάγκη εὐραίου τινὸς εἰδυλλίου τοῦ Θεοκρίτου, ἐπιγραφομένου ἡ *Φαρμακεύτρια*, ἔνθα περιγράφεται λεπτομερῶς ἐρωτικὴ τις μαγανεία. Πρὸς γινῶσιν τῶν ἡμετέρων ἀγνωστῶν ἃς συγχωρηθῆ ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ἐν συντομίᾳ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ εἰδυλλίου ἐκεῖνου. Σιμαίθα τις ἠγάπησε σφοδρῶς τὸν Μύνδιον Δέλφιν, ὃν εἶχεν ἀπαντήσει πλησίον εἰς τὰς τοῦ Λύκωνος οἰκίας, ἐξεληθούσα ὅπως θεαθῆ τὴν ἐν τῷ ἄλσει τῆς Ἀρτέμιδος γινομένην πομπήν. Ἡ γενεῖα τοῦ Δέλφιδος ἦν ξανθοτέρα ἐλιχρύσου, καὶ τὰ στήθη του ἔστιλβον πλειότερον καὶ αὐτῆς τῆς Σελήνης. Τοῦτον ὡς εἶδεν ἡ καλὴ κόρη ἐμάνη ἀμέσως ὑπὸ ἔρωτος, καὶ οὔτε τὴν ἱερὰν πομπὴν εἶδε ποσῶς, οὔτε τίνι τρόπῳ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν της ἐνόησεν. Ἐκ τοῦ υπερβολικοῦ αὐτῆς πάθους ἔμεινε κλινήρης ἐπὶ δέκα ἡμέρας καὶ δέκα νύκτας, τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου της ἐγένετο θάψινον, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς της κατέπεσαν, καὶ κατήνησεν ἡ δυστυχὴς δέρμα καὶ ὅσα μόνον. Μ' ὄλον ὅτι ἐπεκαλέσθη ἀπάσῶν τῶν γραιῶν τὴν συνδρομὴν οὐδεμίαν εὗρισκε θεραπείαν, ὃ δὲ χρόνος ἔρρεε φεύγων. Ἐπὶ τέλους ἔκαμε τὴν παράτολμον ἀπόφασιν νὰ προσκαλέσῃ αὐτὸν τὸν Δέλ-

φιν και να τῷ φανερώσῃ τὸν ἔρωτά της. Καὶ ἀ-
 ληθῶς, πέμψασα τὴν ὑπηρέτιδα αὐτῆς Θέστυλιν
 πρὸς ζήτησίην του, δὲν ἐβράδυνε μετ' οὐ πολὺ νὰ
 ἴδῃ τὸν λιπαρόχρων νεανίαν ἀμειβόμενον τὸν οὐ-
 δὸν τῆς θύρας κούφῳ ποδί. Τότε δὲ, ὡς ἡ ἰδίᾳ
 ὁμολογεῖ, ἐπράχθη τὰ μέγιστα μεταξὺ τῶν δύο
 ἐρωτολήπτων. Ἀλλ' οἴμοι! δώδεκα ἤδη ἡμέραι
 παρήλθον καὶ ὁ Δέλφις οὐδὲν ἔφρανε, ἡ δὲ μή-
 τηρ τῆς Φιλίστης καὶ Μελιζοῦς λίαν πρῶτ' ἔδωκε
 τὴν λυπηρὰν ἀγγελίαν εἰς τὴν Σιμαίθαν ὅτι ὁ Δέλ-
 φισ κατέχευται ὑπὸ ἐτέρου ἔρωτος. Ἡ δυσυχὴς Σιμαί-
 θα τότε προσφεύγει εἰς τὸ ἔσχατον τῶν ἐρωτολή-
 πτων καταφύγιον, τὴν μαγίαν. Ἐξελθοῦσα εἰς
 τὸ φῶς τῆς Σελήνης, προσκαλεῖ τὴν Θέστυ-
 λιν, τὴν πιστὴν της ὑπηρέτιδα, νὰ φέρῃ τὰς
 δάφνας καὶ τὰ φίλτρα, καὶ διατάσσει αὐτὴν νὰ
 στῆψῃ τὸν κελῆβαν μετ' ἔριαν ἀρνὸς καὶ νὰ ἐπαναλέγῃ
 συγχῶς ὡς ἐπωδὸν τὰ Δέλφιδος ὅστέα πάσσω·
 εἶτα εὐχεταὶ εἰς τὴν Ἑκάτην νὰ κατασκευάσῃ τὰ
 φάρμακα οὐχὲ κατώτερα τῶν ὑπὸ τῆς Κίρκης, τῆς
 Μηδείας καὶ τῆς Περιμῆδας κατασκευαζομένων.
 Ἐχουσα δὲ μετ' ἑαυτῆς καὶ τινὰ ὕγγα, παρακα-
 λεῖ αὐτὸν νὰ φέρῃ τὸν Δέλφιν εἰς τὸν οἶκόν της·
 εἶτα καίουσα τὰς δάφνας καὶ τήκουσα κηρὸν, εὐ-
 χεται ὁμοίως νὰ κατῆ καὶ νὰ τακῆ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος
 ὁ Δέλφιν· στρέφουσα δὲ καὶ χάλκινον τροχὸν, οὐ-
 τω, λέγει, εἶθε καὶ ἐκεῖνος νὰ στρέφεται τριγύρω
 εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας μου! Ἐπὶ τέλους ἀ-
 ποσπένδει τρεῖς καὶ τρεῖς ἐπαναλέγει, ὅτι εἶτε γυ-
 ναῖκα εἶτε ἄνδρα ἀγαπᾷ, τοσαύτη λήθη νὰ ἐπέλ-
 θῃ εἰς αὐτὸν, ὅση λέγουσιν ὅτι ἐπῆλθε καὶ εἰς τὸν
 Θεσέα ὅτε κατέλιπεν εἰς τὴν νῆσον Νάξον τὴν
 Ἀριάδην. Τοιαῦτα εἶναι ὡς ἔγγιστα τὰ μα-
 γικὰ μέσα, ἅτινα ἡ ἐρωτόληπτος κόρη μετε-
 χειρίσθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὅπως ἐπανα-
 φέρῃ εἰς ἐρωτικώτερα αἰσθήματα τὸν ἄστατον
 Δέλφιν της. Ἐκαστος βλέπει ὅτι αὐτὰ δὲν διαφέ-
 ρουσι πολὺ τῶν σήμερον ἐν χρήσει ὄντων εἰς ἀνα-
 λόγους περιπτώσεις.

Ἐν Ρώμῃ ἡ μαγία διεδόθη λίαν βραδέως, ἐπὶ
 Αὐγούστου ὅμως ἐδιδάσκετο αὕτη δημοσίως. Ὁ
 Τιβέριος εἶχε προγράψῃ τοὺς μάγους, καὶ μόνων
 τῶν ἀστρολόγων εἶχε φεισθῆ. Ὁ Νέρων προσεκά-
 λεσεν εἰς Ρώμην τὸν Τηριδάτην καὶ ἄλλους τινὰς
 μάγους, καὶ μετὰ τὴν δολοφονίαν τῆς μητρὸς του
 παρεδόθη εἰς παραδοξοτάτας δεισιδαιμονίας. Κα-
 τὰ τὴν ἐποχὴν τῶν αὐτοκρατόρων ἡ μαγία ἔλαβε
 πλειοτέραν ἀνάπτυξιν, καὶ οἱ μάγοι κατεπλημ-
 μύρουν τὴν Ρώμην, εἰς ἀπάσας δὲ τὰς πόλεις ἀ-

πάντα τις Χαλδαίους μάγους. Ἡ ἱατρικὴ, κατὰ
 τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, περιωρίσθη εἰς δεισιδαιμο-
 νικὰς ὅλως συνταγὰς, ἐπίσημος δὲ τις ἱατρὸς ἐν
 Ρώμῃ, Ξενοκράτης ὁ Ἀφροδισιεύς, ἐν τῷ περὶ ἱα-
 τρικῆς συγγράμματι αὐτοῦ, ὡς θεραπευτικὰ μέ-
 σα ὑποδεικνύει τὴν γοητείαν καὶ τὰ φυλακτῆ-
 ρια. Καὶ αὐτοὶ οἱ βυζαντινοὶ χρονολογοὶ πλη-
 ροῦσι τὰς ἀνάστους ἱστορίας των μετ' ἀπειρα περὶ μα-
 γίας ἀνέκδοτα. Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ χριστιανοὶ τῶν
 χρόνων ἐκείνων ἀπέδιδον τὴν ἐξάσκησιν τῆς μαγίας
 εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις, τοὺς θεοὺς τῶν ὁποίων
 συνέχεον μετὰ τῶν δαιμόνων. Οὐχ ἦττον ὅμως
 ἐπίστευον εἰς τὴν ὑπαρξίν των δαιμόνων τούτων,
 καὶ παρεδέχοντο παραδόξως πως εἰδός τι ἐμπο-
 ρικῶν σχέσεων ἀναμῆσον δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων.
 Ὅσοι ἀνέγνωσαν τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου Βασι-
 λείου θὰ ἐνθυμῶνται βεβαίως ὅποιον ἀγῶνα ὑπέ-
 στη ὁ μέγας οὗτος σοφὸς κατὰ τοῦ διαβόλου, θέ-
 λων νὰ σώσῃ ἀπὸ τῶν δυνάμεων του ἕνα χριστιανόν,
 ὅστις ὡς ἡ Σιμαίθα εἶχεν ἐπικαλεσθῆ τὴν βοή-
 θειαν τοῦ δαίμονος, ὅπως ἐμπνεύσῃ ἔρωτα εἰς σκλη-
 ρὰν τινὰ κυρίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἄν τοῦτο
 δὲν εἶναι προσθήκη μεταγενεστέρων χρόνων, δεῖ-
 κνύει ἀρκούντως τὴν ἀνάπτυξιν ἣν εἶχον λάβει
 αἱ μεταξὺ δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων σχέσεις κατὰ
 τοὺς χρόνους ἐκείνους.

Ἀπὸ τῆς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆς, ἡ μαγία
 μετὰ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἠφρανί-
 σθη ἀπὸ τῆς κατεστηθεῖσης Δύσεως, καὶ ἐφεξῆς
 οὐδαμοῦ ἀπαντᾶται, εἰμὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς
 κοιτίδα, τὴν Περσίαν, ὅπου ὁ Μωάμεθ καὶ οἱ διά-
 δοχοὶ αὐτοῦ ἐπεχείρησαν μετ' ἐμπαθοῦς λύσεως
 τὴν καταδίωξιν τῶν ἀντιπροσωπευόντων αὐτὴν
 μάγων. Ἀλλ' εἰ καὶ ἐν τῇ Δύσει εἶχεν ἀφανισθῆ
 ἡ μαγία, ἡ πίστις ὅμως τοῦ λαοῦ εἰς τὰς ἀπο-
 κρύφους ἐπιστήμας διακωνίζετο εἰς τοὺς μύθους
 τῶν μοιρῶν καὶ εἰς τὰ περὶ ἵπποτων μυθιστορή-
 ματα.

Κατὰ τὸν μεσαίωνα, αἱ μετὰ τῆς Εὐρώπης τῶν
 Ἀράβων σχέσεις καὶ πρὸ πάντων αἱ σταυροφορίαι
 ἐπανεφέρον τὴν χρῆσιν τῆς μαγίας εἰς τε τὴν
 Γαλλίαν, Ἰσπανίαν καὶ Ἰταλίαν. Εἰς τὴν ἐλευθε-
 ρωθεῖσαν Ἱερουσαλήμ τοῦ Τάσσου ἡ μαγία κατέ-
 χει ἀξιολογωτάτην θέσιν, εἰς δὲ τὰ δράματα τοῦ
 Σέξπηρ αἱ φαρμακευτικαὶ καὶ τὰ φαντάσματα
 καθίστανται πρόσωπα ἀναπόφευκτα σχεδόν. Ἐ-
 πίσης, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, τὰ δημοτι-
 κὰ ἔσματα καὶ τινες βιογραφίαι ἁγίων γέμουσι
 τοιούτων δεισιδαιμονιῶν. Οἱ Μῶροι καὶ οἱ

Ἰουδαῖοι ἐδίδασκον αὐτὴν ὡς τινὰ τῶν συνήθων τεχνῶν διηρείτο δὲ εἰς ὑψηλὴν καὶ ταπεινὴν μαγίαν, καὶ εἰς λευκὴν εἴτε μέλαιναν, καθόσον ὁ μάγος ἐπεκαλεῖτο τὰ ἀγαθὰ εἴτε τὰ πονηρὰ πνεύματα. Κατὰ μείζονα ὅμως λόγον μάγοι ἐθεωρήθησαν, διαρκούσης τῆς βαρβαρίου ἐκείνης ἐποχῆς, καὶ ὅσοι διὰ τῆς βαθείας τῶν μελέτης καὶ τῶν νέων τῶν ἰδεῶν προεξείχον πάντων τῶν συγχρόνων τῶν. Πάντες δὲ οἱ καλούμενοι μάγοι, γόητες, μάντις, ἀλχημιστὰι κτλ. οὗς ἐμαστίγωνον εἴτε ἕκαιον ὑπὸ τὰ ἀόριστα ταῦτα ὀνόματα, δὲν ἦσαν ἄλλο ἐμὴ ἀμαθεῖς ἀπατώμενοι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἢ ἀπατῶντες τοὺς ἄλλους.

Ὄμου μὲ τὸν Μεσαίωνα λήγει τὸ κράτος τῆς μαγίας καὶ ἡ τυφλὴ πρὸς τὰς ἀποκρούφους ἐπιστήμας πίστις. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ὅπως οὖν μικρὰς παιδείας μετασχόντων πιστεύει τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς ἐμφανίσεις τῶν διαβόλων καὶ εἰς τὴν ὑπαρξίν καὶ ἰσχὺν τῆς μαγίας· ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα πίστις καὶ πεποιθήσις ἔμεινεν ἐπιζήμιον κληροδότημα εἰς μόνους τοὺς πτωχοὺς τῷ πνεύματι. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ Μεσμερισμὸς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τελευταῖον ὁ Μαγνητισμὸς καὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῦ συνεκίνησαν πλεῖστον καὶ σοφοὺς καὶ ἀμαθεῖς· ἔκτοτε δὲ ἡ πρὸς τὰ παράδοξα φαινόμενα πίστις ἤρχισεν ἀσθενῶς πως καὶ ἐπ' ὀλίγον ν' ναζωγογηται.

III

Δέν εἶναι ὅμως ὅλως ἄπορος καὶ ἀνεξήγητος ἡ τοιαύτη ἐπιμονὴ τοῦ κοινοῦ εἰς τὸ νὰ μὲν ἰδίως, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, προσκεκολλημένον εἰς τὴν πλάνην, καὶ νὰ πιστεύῃ μετὰ τοσαύτης εὐκολίας ὅτι οἱ φυσικοὶ νόμοι, οὗς ὁ Θεὸς ἔθεσεν ἀμετακινήτους, δύναται νὰ παραβιάζονται ὑπὸ τοῦ τυχόντος διὰ τὰς μᾶλλον ἀτόπους ἀνάγκας. Ἰδίως ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἔκτακτα καὶ ὅλως σπάνια φαινόμενα, ὧν τὰ αἷτια ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀπλοῦς λαὸς, καὶ προσέτι ἂν παρατηρήσωμεν ὅποια τινὰ μέσα μετεχειρίσθησαν κατὰ καιροὺς ὅπως ἀπατήσωσιν αὐτὸν, ἢ ἀπορία ἡμῶν θέλει κατὰ μέγα μέρος ἐλαττωθῆ. Οὕτω λοιπὸν καὶ φύσις καὶ τέχνη ἐπίσης συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἐποικοδομήσωσι τὸ μέγα τῶν τερατουργημάτων οἰκοδόμημα.

Ἀνωτέρω εἶπομεν διὰ ποίων ἀσθενῶν μέσων ἢ νέας Σιμαίθα προσεπάθησε νὰ ἐλκύσῃ τὸν παρ' αὐτῆς ἐρόμενον. Ἀλλὰ ἡ ἀπλὴ προφορὰ ἐπωδῆς τινὸς βεβαίως οὐδὲν θαυματουργημα ἐδύνατο νὰ παραγάγῃ διὰ τοῦτο εἰς μεγαλητέρας ἀνάγκας οἱ

ἱερεῖς τῶν ἀρχαίων μετεχειρίζοντο δραστηκότερα μέσα, καὶ ταῦτα ἦσαν τὰ ναρκωτικά. Διὰ τῶν ναρκωτικῶν τούτων μεθυσκόμενος ὁ μαγγανευόμενος, ἔβλεπεν ὀπτασίας τρομερὰς ἢ εὐαρέστους. Ὁ ἐν τῷ ἄνθρωπῳ τοῦ Τροφωνίου εἰσελθὼν Τίμαρχος, καὶ ἐκεῖ διαμεινας δύο νύκτας καὶ μίαν ἡμέραν, βεβαίως ἐμεθύσθη πρῶτον ὑπὸ ἐνὸς τῶν ἐν χρήσει ναρκωτικῶν. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ πόνου ὃν ἠσθάνθη ἀμέσως εἰσερχόμενος ἐν τῷ ἄνθρωπῳ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφοῦ τὰ φαντάσματα ἠφανίσθησαν, καὶ ἐκ τοῦ θανάτου του, τοῦ συμβάντος τρεῖς μῆνας μετὰ ταῦτα. Τὰ βότανα τὰ ὅποια μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι γόητες ὅπως ἀποκοιμίζωσι τοὺς μαγγανευομένους, δὲν εἶναι τὴν σήμερον γνωστά· οἱ σημερινοὶ ὅμως ἰατροὶ παραδέχονται ὅτι τὰ βότανα τῆς εὐθαλίας (*bella-done*) καὶ *datura stramonium* δύναται νὰ φέρωσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν ἰσχυρὰν ἀπάτην. Τὸ *scramonium* μάλιστα διαθέτει ἡμᾶς οὕτω πως, ὡς βλέπομεν ἀδιαλείπτως, καὶ καθ' ὅσον ἐπενεργεῖ, ζῶα ἐνοχλητικὰ εἴτε βλαπτικὰ. Εἶναι δὲ λίαν περιεργον καὶ σημειώσεως ἄξιον τὸ πάθημα τοῦ χημικοῦ *Davy*, ὅστις ἀνακαλύπτων τὸ *εὐλαρόν ἀέριον* (*bioxyde d'azole*) παρετήρησεν ὅτι αἱ ἰδέαι του ἐλάμβανον βαθμηδὸν δρατὸν τι σχῆμα καὶ διήρχοντο ταχέως ἔμπροσθέν του εἰς τὸν τρόπον ὥστε ἐλάμβανε νέας ἀντιλήψεις, ὅφ' ὧν παρωρμάτο εἰς σπασμωδικὸν καὶ ἀκούσιον γέλωτα. Ἐτι δὲ καὶ σήμερον εἰς τὴν Αἴγυπτον μετεχειρίζονται τὴν ρίζαν εἰδους τινος δατουρίνης ὅπως καταπίπτωσιν εἰς τὴν εὐάρεστον αὐτὴν ἀπάτην.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ναρκωτικῶν οἱ ἱερεῖς μετεχειρίζοντο καὶ μηχανὰς ἀρμολίας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τερατουργημάτων τῶν. Εἷς τινὰ ἐρείπια ἀρχαίων ναῶν εὐρέθησαν ἔχοντα τοιούτων μηχανῶν, ὡς λ. χ. λείψανα ἰκριωμάτων φερομένων ἐπὶ τροχῶν, ἀντιζυγίων, καὶ ἀγαλμάτων κινουμένων, ἅτινα ἐχρησίμευον ὅπως πείθωσιν εἴτε καταφοβίζωσι τοὺς πιστοὺς. Ἐπίσης ἐποίουν χρῆσιν καὶ τῶν βεγγαλικῶν πυρῶν καὶ ἄλλων τοιούτων χημικῶν φώτων.

Ἀλλὰ πρὸς διάδοσιν καὶ ἔτι μεγαλητέραν στερέωσιν τῆς εἰς τὰ τεραουργήματα πίστεως συνετέλεσαν κατὰ μέγα μέρος φυσικὰ τινὰ φαινόμενα, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν λίαν σπάνια καὶ ἐπομένως ἐφαίνοντο παράδοξα, ταῦτα δὲ δυσκόλως ἢ οὐδὲν ἠδύνατο καὶ αὐτοὶ οἱ σοφοὶ νὰ ἐξηγήσωσιν. Ἐπὶ τῶν φαινόμενων τούτων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ σοφὸς διστάζει ν' ἀποφανθῆ, ὁ ἀμαθὴς, καὶ

6/778
 τοιοῦτοι εἶναι οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων, ἀμέσως ἀποφαινεται καὶ ἀναφέρει τὴν αἰτίαν εἰς ὑπερφυσικὴν τινὰ δύναμιν, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἄμεσον ἐπενέργειαν τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Ἐκ πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἡ μνήμη πάσχει τὰς παραδοξότερας ἀλλοιώσεις· ὡς δὲ πολλάκις μία ἀσθένεια δύναται νὰ ἐπισκοτίσῃ αὐτὴν, οὕτως ἑτέρα δύναται νὰ τὴν ἐνισχύσῃ. Περὶ τῶν τοιούτων τῆς μνήμης ἀλλοιώσεων ὑπάρχουσι πλεῖστα ὅσα παραδείγματα λίαν περιέργα. Ἀναφέρεται ὅτι νέος τις, ὅστις οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ μάθῃ τι παρὰ τοῦ διδάσκοντος αὐτὸν, ἀσθενήσας μετὰ ταῦτα ὠμίλει εὐκόλως τὴν Λατινικὴν. Ἐπίσης ἕτερος νέος κρωπώλης, κατὰ τὰς περιόδους τῆς παραφροσύνης του, ἀπεσπθίζεν δλόκληρα τεμάχια ἐκ τῆς Φαίδρας, ἐνῶ, ὕγιης ὢν, δὲν ἠδύνατο οὐδὲ λέξιν νὰ ἐνθυμηθῇ. Ἐτέρα νεανίς, ἣτις ἦν ὑπηρέτις ἱερέως τινός, παραφρονήσασα ἐλάλει λατινιστὶ, καὶ πάλιν ἑτέρα, χρηματίσασα ἐν οἰκίᾳ δικαρχυρομένου ἱερέως, ἐπανελέγε λέξεις καὶ φράσεις ἑβραϊκάς. Τὰ τοιαῦτα εἶναι ἱκανὰ νὰ ταραξῶσι καὶ τὸν μάλλον στερεὸν ἐγκέφαλον, καὶ νὰ στηρίξωσι τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ σοφία αὕτη ἐπῆλθεν εἰς τοὺς παράφρονας τούτους διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως πνεύματος τινος πονηροῦ, ἃν δύναται νὰ ὁσομασθῇ πνεῦμα πονηρὸν τὸ ποιοῦν τοὺς ἀμαθεῖς δεινοὺς λατινιστὰς ἢ καὶ ἑβραϊστὰς ἔτι. Καὶ ὅμως ἂν παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οὐδὲν ἐπενόησαν ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπανελέγον ὅσα ἄλλοτε τυχὸν ἤκουσαν, θέλωμεν πεισθῆ ὅτι ἡ σοφία των αὕτη ἦν ἀπλῆ ἀνάμνησις λέξεων εἴτε ἰδεῶν, τὴς ὁποίας παρ' ἄλλων ἄλλοτε ἤκουσαν χωρὶς οὐδόλως νὰ προσέχωσι τότε εἰς αὐτάς, ἢ χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ τὰς τηρήσωσιν ἐν τῇ μνήμῃ των. Τῷ ὄντι, οὐδόλως ὑπερφυσικὸν εἶναι ἂν ὁ νέος ἐκεῖνος ὅστις, ἀσθενῆ ἔχων μνήμην, οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐναποταμιεύσῃ ἐκ τῶν διδασμάτων τοῦ διδασκάλου του, αἰφνης, ἐπιβρωσθείσσης τῆς μνήμης του ἕνεκα ἀσθενείας τινός, ἀνεμνήσθη διὰ μιᾶς ὅλων ἐκείνων τῶν διδασμάτων. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν δυνάμεθα νὰ ἐξομοιώσωμεν τὴν ἡμετέραν μνήμην μετὰ τὸν χημικὸν χάρτην ἐπὶ τοῦ ὁποίου σημειοῦμεν χαρακτηριστάς, οἵτινες μένουσιν ἐντελῶς ἀφανεῖς, γίνονται δὲ καταφανεῖς ἅμα ὁ χάρτης θερμανθῆ διὰ τοῦ πυρός.

Ἐπίσης εἰς τινὰς παράφρονας παρετηρήθη ὑπερβολικὴ ἀναισθησία. Εἰς ἐξ αὐτῶν ἀπεπειράθη νὰ εἰσαγάγῃ τὴν κεφαλὴν του ἐντὸς καιομένου κλιβάνου, καὶ οὐδόλως ἠσθάνετο ὅτι κκ.εφλέγε-

το αὕτη τρομερῶς. Ἐτερος πάλιν ἐκράτει εἰς τοὺς δακτύλους τῆς χειρὸς ἀναμμένον ἄνθρακα, χωρὶς νὰ αἰσθάνηται τὸ παράπαν ἐλαχίστην ἀλγηδόνα. Μ' ὅλα ταῦτα καὶ εἰς τοῦτο οὐδὲν τὸ ὑπερφυσικόν. Ἡ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας ἀναισθησία εἶναι συνήθης εἰς τοὺς ὑποστηρίζοντας ἰσχυράν τινὰ θέλησιν, ἢ εἰς τοὺς διατελοῦντας ἐν ἠθικῷ ἐπιτεταμένῳ ἐρεθισμῷ. Κατ' οὐδὲν δὲ διαφέρει τοῦτο ἀπὸ τοῦ εἰς τὸν στρατιώτην συμβαίνοντος, ὅστις ἐν τῷ πυρετῷ τῆς μάχης οὐδόλως αἰσθάνεται τὰς πληγὰς ἃς λαμβάνει. Οὕτω πως ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἐν τοῖς βασανιστηρίοις καρτερία τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν.

Πρὸς τούτοις ἡ ἔμφυτος εἴτε μεμελετημένη ἐπιθυμία τοῦ νὰ αἰσθανθῶμεν ἔκπακτα ἀποτελέσματα, ὁ νευρικός ἐρεθισμὸς καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν ὑπαρξίν μαγικῆς τινὸς δυνάμεως ἕκαμαν τὰ μεγαλύτερα θαύματα, καὶ τοιοῦτοι ἀληθῶς εἶναι οἱ ὄροι ἄνευ τῶν ὑποίων ὁ νεωστὶ ἐπινοηθεῖς μαγνητισμὸς δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν. Οἱ μαγνητισταί, καὶ τοιοῦτοι ὑπάρχουσι σήμερον πλεῖστοι, ἐπιτυγχάνουσιν ἐνίοτε νὰ ξίπτωσιν εἰς ὑποβατικὴν, οὕτως εἰπεῖν, κατάστασιν τοὺς ὑπ' αὐτῶν μαγνητιζομένους· ἀλλὰ πρὸ πάντων καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ πιστεύῃ ὁ μαγνητιζόμενος εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ μαγνητισμοῦ, μετ' ἄλλας λέξεις, ἀπαιτεῖται αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ προπαρασκευάσῃ τὸ θαῦμα. Αἰετοτε δὲ παρετηρήθη ὅτι τὸ πείραμα ἐπέτυχεν ὁσάκις ὁ μαγνητιστὴς ἦν ἠθικῶς εἴτε φυσικῶς ἀνώτερος τοῦ μαγνητιζομένου, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ἀριδῆλως ὅτι ἡ ἐπενέργεια γίνεται κυρίως ἐπὶ τῆς φαντασίας τοῦ τελευταίου.

Οἱ μαγνητισταί, ὡς λόγους πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας των, φέρουσιν ὅτι ἡ θέλησις εἶναι τὸ κύριον μέσον τοῦ νὰ ἐπισωρεύσῃ τις τὸ ζωικὸν βρευστὸν καὶ νὰ τὸ ἐξακοντίσῃ εἰς παρακείμενόν τι σῶμα, καθ' ἕνα τρόπον ἢ ἰδίᾳ θέλησις ἀποπέμπει εἰς τοὺς μυῶνας ἡμῶν τὴν κινουσαν αὐτοὺς δύναμιν. Ὡς, λέγουσιν, ἡ θέλησις μου σπρώχνει τὸ νευρικὸν βρευστὸν εἰς τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς μου ἢ τοῦ ποδός μου, οὕτω δύναται νὰ ἐξακοντίσῃ αὐτὸ καὶ ἔτι μακρύτερον, εἰς τὰ μέλη ἑνὸς ἑτέρου πλησίον ἐμοῦ καθεζομένου. Φέρουσι δὲ καὶ παράδειγμα τὴν Νάρκην, ἣτις μεταδίδει μακρὰν αὐτῆς τὸν ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντα γαλβανικὸν ἤλεκτρισμόν. Ἀλλ' ἅπαν τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο καταπίπτει ἅμα συλλογισθῶμεν ὅτι καμμία τῶν ὑπὲρ τοῦ ζωικοῦ μαγνητισμοῦ φυσιολογικῶν ἀρχῶν δὲν ἀποδεικνύει τὴν ὑπαρξίν

τοῦ μαγνητικοῦ ζῶϊκοῦ βευστοῦ. Τὰ φαινόμενα ἄρα τοῦ μαγνητισμοῦ ἔχουσι μεγίστην ἀναλογίαν μὲ τὰ τῶν Σιβυλλῶν, τῶν Πυθίων καὶ ἱεροφαντῶν τῶν ἀρχαίων, ὡς ἐπίσης καὶ μὲ ἐκεῖνα τῶν Κουακέρων, τῶν Φακίρων, τῶν Βόνζων, καὶ τῶν ἐρημιτῶν τῶν νεωτέρων.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ εἴπομεν, οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἰσὶν ἀμετάβλητοι. Ὁ κόσμος οὗτος, ὡς ἔργον τοῦ πανσόφου Θεοῦ, δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀνθρωπίνων ἐπιδιορθώσεων, οὐδ' ἦτο δυνατὸν ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ νὰ περιπέσῃ εἰς τὸ ἀτόπημα, εἰς ὃ οὐδ' εἰς ἀπλοῦς ἐκ τῶν ἀνθρώπων μηχανικὸς περιπίπτει, εἰς τὸ νὰ κατασκευασῇ δηλαδὴ μηχανὴν, ἣτις νὰ ἔχῃ καθ' ἐκάστην ἀνάγκη νέων μεταβολῶν ὅπως κινῆται. Τοῦτο θὰ ἦτο ἡ μεγαλητέρα κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀσέβεια, ἂν τις ἐτόλμα νὰ τὸ ἰσχυρισθῇ. Ἐξ ὧσων δ' ἐνταῦθα ἀνεφέραμεν, ἐρανισάμενοι αὐτὰ κατεσκευασμένως καὶ ὡς ἔτυχεν ἐκ διαφόρων πραγματειῶν καὶ ἰδίως ἐκ τινος καταχωρισθείσης ἐσχάτως ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων, καταφαίνεται ἀριθίως ὅτι πάντα τὰ συμβαίνοντα ἐν τῷ κόσμῳ, ὅσον παράδοξα, ὅσον ἀνεξήγητα καὶ ἂν παρουσιάζονται εἰς τοὺς ἡμετέρους ὀφθαλμοὺς, εἶναι μ' ὅλα ταῦτα σύμφωνα πάντοτε πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους.

ΟΙ ΕΚ ΠΑΙΔΩΝ ΜΝΗΣΤΕΥΘΕΝΤΕΣ.

(Συνέχεια, ἴδε φυλλάδιον 21).

Ἀπαξ βίβηθις εἰς τὸν κρημνὸν τοῦτον, δὲν ὀπισθοδρόμησε πλέον ἀλλὰ συνεμόρφωσε τὴν διαγωγὴν τοῦ πρὸς τὴν νέαν τοῦ λογικοῦ του διεύθυνσιν. Πολλάκις τῷ συνέβη νὰ μὴ φανῇ ἀκριβῆς εἰς τὰς ὥρας τῆς συνεντεύξεως, περιστάσεις ἀπρόοπτοι τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἔλθῃ ὀλίγον βραδύτερον, ἢ μᾶλλον ὑποθέσεις σπουδαῖαι, αἱ δὲ προπαρασκευαί τοῦ γάμου τοῦ τὸν ἠνάγκαζον νὰ ἀναχωρῇ ταχύτερον. Ἡ κυρία ἐφαίνετο μὴ προσέχουσα εἰς τὴν μεταβολὴν ταύτην, ἤρχετο πρὸς συνάντησίν του, ὅτε ἤκουεν ἀνοιγομένην τὴν θύραν, τῷ προσεφέρετο ἀπαρράλλακτως πάντοτε, συνεμερίζετο τὰς χαράς του, καὶ τὸν ἐπαρηγόρει εἰς τὰς θλίψεις του. Μήτε ἐπιπλήξεις τῷ ἀπέτεινε, μήτε δυσμένειαν τῷ ἐδείκνυεν· ἐκ διαλειμμάτων μόνον τῷ ὑπεμίμνησκε τὸν τρίτον ὄρον, ὃν τῷ ἐπέβαλε. Τότε δὲ ἀγωνία ἀνέφραστος, φρίκη ἀκουσία τὸν καταλάβανε καὶ ὁ μαρκήσιος ἐδοκίμαζεν ἰσχυρὰν συγκίνησιν· ὄροιοι ὅμως ἐπανειλημμένοι, διχαμρτυρή-

σεις αἰωνίου ἔρωτος παρηκολούθουν ἐκάστην τῶν ὑπομνήσεων τούτων καὶ ἡ γαλήνη δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ.

Περὶ τὰς δεκαπέντε ἡμέρας διήρκεσεν ἡ ζωὴ αὕτη, μετὰ παρέλευσιν τῶν ὁποίων ὁ Ἱερώνυμος ἐδέησε νὰ καθιερώσῃ ὅλον τὸν καιρὸν του εἰς τὴν τακτοποίησιν ἀρχαίων οἰκογενειακῶν ὑποθέσεων. Εἷς τῶν ἐξαδέλφων του ἔμελλε νὰ νυμφευθῇ, ἡ δὲ μελλόνυμφος αὐτοῦ, ἣτις ἐκ μεγάλης κατήγετο οἰκογενείας, ἦτον ἀκόμη εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν ὅπως ἔλθῃ εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ συζύγου της. Μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου τούτου ὁ Ἱερώνυμος εἶχε κληρονομικὴν τινα ὑπόθεσιν νὰ τοκτοποιήσῃ, ἡ δὲ ὑπόθεσις αὕτη, ἣτις ὄφειλε νὰ βυθμισθῇ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος κόμητος Βεράλδη, ἔμεινεν ἐκκρεμῆς ἐξ ἀμελείας καὶ ἐμπιστοσύνης, ἦν αἱ δύο οἰκογένειαι εἶχον ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν εὐθύτητος. Ὅπως δὲ τακτοποιηθῶσιν αἱ ὑποθέσεις αὗται ἐδέησε νὰ ἔλθῃ ὁ Ἱερώνυμος εἰς διασκέψεις μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου τοῦ ἀμφοτέρου· ἐδείξαν μεγίστην ἀφιλοκέρδειαν καὶ ἡ ὑπόθεσις ἐπερατώθη φιλικῶς. Ἀπὸ τῆς τυχαίας ταύτης σχέσεως ἐγεννήθησαν μεταξὺ τῶν δύο τούτων νέων αἰσθήματα συμπαιθείας καὶ ὑπολήψεως, καὶ ὁ Εὐτύχιος, οὕτως ὠνομάζετο ὁ ἐξαδελφὸς τοῦ Ἱερωνύμου, ἐπέμεινεν ὅπως ὁ ἐξαδελφὸς του ἔλθῃ εἰς τὸν γάμον του, τελεσθησόμενον ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ πενθεροῦ του.

Ὁ Ἱερώνυμος ἔκαμε τὰς ἐπιφυλάξεις του, διότι ἤθελε ν' ἀναφερθῇ εἰς τὴν ἐρωμένην του προηγουμένης καὶ ζητήσῃ τὴν συγκατάθεσίν της, διὰ τινων ἡμερῶν ἀπουσίαν. Εἰς τοὺς πρώτους λόγους του εἶδος λυπηρᾶς συγκινήσεως κατέλαβεν αὐτὴν καὶ ἐτήρησεν μίαν στιγμὴν σιωπῆς, ἀλλὰ ταχέως συνελθοῦσα εἰς τὴν προτέραν της κατάστασιν, ἔδωκεν εἰς τὸν φίλον της πλήρη ἐλευθερίαν νὰ δεχθῇ τὴν γενομένην αὐτῷ πρόσκλησιν, διότι εἶπε παρατηροῦσα αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτεῖ, ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὸν ὄρον του.

Ὁ Ἱερώνυμος ἠσθάνθη μικρὰν τινα ἀνακούφισιν εὐτυχῆς, διότι ἀνελάμβανεν ἐπὶ τινος ἡμέρας τὴν ἀτεξαρτησίαν του, ἧς εἶχε παραιτηθῇ, ἤρχισε τὴν ὁδοπορίαν του ἐν μιᾷ τῶν ἐρινῶν προῶν. Αἱ παιδιάδες ἦσαν ἀνοστόλιστοι, αἴρα δὲ γλυκεῖα ἐκ τῆς θαλάσσης ἀποπνέουσα ἐθώπευε τὸ πρόσωπόν του· μετ' οὐ πολὺ ἐπαυλῆς ἐν τῷ μέσῳ κοιλάδος εἴλκυσε τὴν προσοχὴν του. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτῆς ἦτον ἀρχαία καὶ ἀπλοϊκὴ, οἱ δὲ ὑψηλοὶ κίονές της καὶ τὰ μαρμάρινα κοσμήματά της